

Vloga pripoveduje zgodovini zarečniškega omrežja v leti 1916. Naštevca tudi krive priaseg in zaključuje, da je mogoče se ravnanje to krivice le tedaj, ak se dovoli novo sodnijsko postopanje.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepanju n. pr. (March 31-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

IZPOR RUDARJEV V ZAPADNI VIRGINIJI SE TRAJA.

Ko se je vršila senatna preiskava zaradi izpora rudarjev v Zapadni Virginiji, je Samuel Undermyer, ki la-
stuje lepo število delnic United States Steel korporacije
in ki je na glasu kot dober odvetnik, rekel tele značilne
besede:

"Ako United States Steel korporacija jutri reče, naj
se unije prizna v Zapadni Virginiji, tedaj bodo pri-
znane."

Undermyer je povedal resnico. Vršila se je preiska-
va in mnogi so upali, da bo po preiskavi konec homatijam
v Zapadni Virginiji in da podjetniki odnehajo napram
rudarjem.

V resnici je ostalo pri starem. V okraju Mingu je še
vedno 1,100 rudarjev, ker zahtevajo priznanje organi-
zacije.

Jeklarski trust ne trpi nobene delavske organizacije,
kjer odloča njegova gospodarska moč.

Niti senatna preiskava in razgaljenja, kako so ravnali
s stavkajočimi delavci, niso mogla napraviti pritiska, da
jeklarski trust odneha in svoji slepi gonji proti delavskim
strokovnim organizacijam.

Njegova deviza je še vedno napram delavcem, kjer
ukazuje: "Delavci podajte se, če ne, vas bomo strdali,
dokler se ne podate."

Ako bi ameriško delavstvo imelo več politične zre-
losti, kot jo ima, bi tudi ošabni trust odnehal. Vprav poli-
tična nezrelost ameriškega delavstva je največ kriva, da
lahko jeklarski trust po svoje tolmači ameriško ustavo.

KAJ PA JE ODPRTA DELAVNICA?

Podjetniki, ki propagirajo odprto delavnico, izjavlja-
jo, da lahko v odprti delavnici delajo organizirani in neor-
ganizirani delavci. Vsi imajo enake pravice, nikomur se
ne godi krivica.

Ali je to resnica? Tovarna, v kateri bi z delavci ravnali
pravično, ako delavci niso organizirani, sploh ne po-
stoja. Take delavnice sploh ni. Ampak pokazale in do-
kazale se je, da postoji najgrše vohunstvo med delavci,
ako delavci niso organizirani. Podjetniki imajo svoje za-
upnike med delavci, ki se obnašajo radikalno in podžigajo
delavce, v resnici pa nanesejo vse na nos podjetniku ali
ravnatelju, kar delavci med sabo govore. Delavci, ki res-
nično priporočajo organizacijo, so odpuščeni kar čez noč.
Delovodja jima pove na kratko, da je delo pošlo in zaradi
tega nimajo več zanje dela v tovarni. Ali s tem še ni kon-
čana trnjeva pot odkritosrčnega delavca. Podjetniki, ki
najbolj glasno kriče, da se mora uvesti odprta delavnica,
imajo imenike, na katerih so zapisana imena takih delav-
cev, ki so res vneti delavci za organizacijo. In tako se
včasih zgodi, da odpuščen delavec ne more dobiti dela, ako
svojega imena ne spremeni ali pa delovodju ne obesi ve-
rojetne pravljice.

Semintje se res najde, kateri podjetnik ali ravnatelj,
ki je za odprto delavnico, pa ne vsiljuje svoje volje delav-
cem in skuša biti pravičen, kolikor človek sploh more biti
pravičen. Taki podjetniki so izjeme in izjeme pa potrdijo
pravilo.

Kaj je odprta delavnica? Prevara v devet in devet-
deset slučajih izmed sto.

NORMALNI ČASI SE VRAČAJO.

Dnevnik "Times Herald", ki izhaja v Newport Newsu,
je prinesel značilen oglaš, ki se čita:

"Potrebujem deset zamorskih delavcev po dolarju za
deseturno delo. Išcem štiri vozove s konji in voznike po
dva dolarja na dan. Vprašajte, 9000 Warwickova cesta."

Oglas sam govori dosti jasno, kakšne čase žele pod-
jetniki, kadar govorijo o vračanju v normalne čase. En do-
lar mezde in deset ur dela! Ali je mogoče napraviti še
nesramnejšo ponudbo delavcem?

Zločini se množe, kriče velebizniški časniki. Da, da,
množe se! Treba je čitati take oglase in se ve, zakaj šte-
vilo hudodelstev narašča.

SLIKE IZ NAŠELBIN.

Eveleth, Minn. — Med svojim
potovanjem sem obiskal marsika-
tere slovenske naselbine po
Združenih državah in burja me
je zanesla tudi sem gor v severni
kraj v Ely, Minn. Če primerjam
Ely po njegovem prebivalstvu,
smelo lahko trdim, da zasluži
vso pohvalo glede napredka. I-
majmo vse, kar je mogoče v seda-
njih razmerah in sloga ter nave-
dnost vlada med njimi.

Predno sem se poslovil od ta-
mošnjih rojakov, sem vprašal, če
je še kaka naselbina na železnem
okrožju kakor je Ely in dobil od-
govor, da je Eveleth. Vselej sem
se, da se bom imel dobro v Eve-
lethu med rojaki, a bil sem razo-
čaran, ko sem prišel tja. Zdelo se
mi je, kot da sem prišel iz Kali-
fornije v pravi severni grob. Med
tavanjem po ulicah sem opazil
napis: Ljudska čitalnica. Vstopil
sem, da vidim, kaj imajo tu
dobrega za Slovence. Na prvi po-
gled sem videl, da imajo bogato
zalogo knjig in v kotu "Prosveta".
Zadovoljen sem mislil, da
nekaj vendarle imajo in vprašal
sem po slovenskih knjigah. Kaji-
ničar je nekaj časa brskal po
predalih, nato pa pripomnil, da
obstajajo, ker so vse zunaj. Vpra-
šal sem po zapisniku, da vidim,
kake knjige imajo v zalogi in ko
sem ga pregledal, sem mu odgo-
voril, da nimajo prav nobene slo-
venske knjige v zalogi. Poleg
srbskih in ruskih knjig v čitalnici
se jim je končno vendar posrežilo
najti "Kuharico" in "Kako sem
se jaz likal". To so vse slovenske
knjige, ki jih je bilo mogoče iz-
takniti v knjižnici. Prišli smo se
preparirati in vprašal sem jih, če
tristisoč slovenskih davkoplačo-
valcev ne zasluži več kakor dveh
knjig.

Obkolilo me je vse občinstvo v
čitalnici, meneč, kaj ima ta pri-
tilkavec za povedati. Iz kota je
pristopila oseba na posredovanje,
da imajo slovenske knjige, ki so
ravno ta teden dobili v zalogo.
Res so prinesli odnekod še štiri
knjige in videl sem, da imajo v
zalogi tudi štiri letnike "Časa" od
leta 1918 do 1921 ter eno meseč-
no izdajo. Več slovenskih knjig
nimajo, ker je mestna blagajna
prazna, tako so mi odgovorili.
Naročnik.

Obkolilo me je vse občinstvo v
čitalnici, meneč, kaj ima ta pri-
tilkavec za povedati. Iz kota je
pristopila oseba na posredovanje,
da imajo slovenske knjige, ki so
ravno ta teden dobili v zalogo.
Res so prinesli odnekod še štiri
knjige in videl sem, da imajo v
zalogi tudi štiri letnike "Časa" od
leta 1918 do 1921 ter eno meseč-
no izdajo. Več slovenskih knjig
nimajo, ker je mestna blagajna
prazna, tako so mi odgovorili.
Naročnik.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Johnston City, Ill. — Premi-
slujem neredno poslovanje pri-
tukajšnjih premogovnih družb.
Nekateri rovi obratujejo po tri
do štiri dni, drugi vsaki dan v
tednu, le v rovi Old Ben kompa-
nije se dela po dva dni na teden,
kjer sem prizadet. Ko gredo ru-
darji domov, jih izbira bos, kate-
ri bodo šli na posebne doline, pri-
čemer sem zdi, da postopa ravn-
notako, kakor smo postopali dol-
na s hruskami, ko jih je skuha-
la mati. Izbirali smo bolj sladke,
tako tudi bos izbira one, ki so
znajo napraviti proti njemu bolj
uljudne. Dasi eksistira unija,
vendar bos zbira in ne gleda na
to, če moramo vsi enako plačevati
v organizacijo. Tudi ne gleda na
to, koliko kdo zasluži, kajti zna-
no je, da nekateri naredijo polovi-
co več od drugih in se tako neka-
terim v resnici godi krivica.

Dobil sem iz stare domovine pi-
sma, da bodo nabavili nove zvo-
nove in naročili, naj tukaj kolek-
tam med rojaki prostovoljno pri-
spevke. Koliko je umešno danes
tako nabavljanje, ne bom kome-
ntiral, posebno je nepotrebno, če
pomislimo koliko imamo strada-
jočih ljudi, ki so bolj potrebni
kot zvonovi, in katerih se bo še
vedno dalo viti kanone. Sploh
pa, če čuti najmanj potrebo za
zvonove, naj si jih nabavi sam,
saj služiti bodo le njemu v korist.
Prav nič mu ne zamerim, če bo
potegnil farane in izvelkel iz njih
denar za zvonove, a toliko bolj
zamerim faranam, katerih ni izu-
čila kruta vojna in se še vedno
dajo varati od duhovnov, ki so
blagoslovljali kanone, narejene
iz njihovih zvonov in postavljene
na bojišča za pobijanje. Nadejali
smo se, da bo kruta vojna naučila
ljudi, da bodo opustili cerkve in
jih spremenili v kake koristne
zavode, sirotišnice, šole ali kaj
podobnega.

Koliko imamo danes vojnih go-
hablencev, a koliko več jih ima-

je v starem kraju, od koder nas
prosi, da jim damo za zvonove,
kateri bi ne bili drugega kot ne-
kaka reklama za trgovske fajmo-
stre. Če so res namestniki božji,
zakaj se ne ravnajo po naukih
Krista, ki je mrzil bogastvo, za-
kak hočejo imeti reklame za svoje
cerkve.

Precej sem že hodil po svetu
in dostikrat si mislil, da se mi bo
v trpljenju pokazal Bog ali hu-
diš. Ni jih bilo in danes smatram,
da je Bog dolar, hudiš je pa, če
denarja nimamo.

Kdaj bo konec temu, da ne bo
več dolar mafik, je odvisno od de-
lavstva samega, zato ker delav-
stvo je, da daja temu maliku moč.

Organizirani premogarji se ni-
mamo kaj dobrega nadejati, po-
sebnost če ne bomo složni v naših
zahtevah. Tudi za neorganizirane
premogarje je istotako važno, ka-
ki bodo rezultati po končnih po-
gajanjih. Če bomo podlegli, bodo
prizadeti ravnotako oni in krivda
bo odpadla v veliki meri nanje,
ker se sedaj ne organizirajo in
ne zahtevajo skupno z nami de-
lovnih pogojev, pod katerimi bo
mogoče živeti.

Če ima kdo kaj denarja odveč,
naj se ne da premotiti od takih
prošenj za zvonove, pa naj si pri-
hajajo od najdražjih sorodnikov
v domovini. Gledati moramo
predvsem za nas same in pomaga-
ti stavičajem do zmag, kar je
odveč, pa dajmo drugim potreb-
nim siromakom. — J. Shura.

Pleasant, Vally, Pa. — V ne-
katerih tukajšnjih premogovnih
rovi prihajajo obratovati s polno pa-
ro, drugod pa bolj kakor prej,
da delajo sedaj po dve dni noč
in dan. Vse to so znaki prihod-
nje stavke. Mogotei se hočejo za-
ložiti v premogom, da bodo lažje
vztrajali proti nam v svojih ne-
upravičenih zahtevah in če le
mogoče slomili našo stavko. Radi
bi delavcem pokazali, da imajo
na kupe premoga, katerega ne
morejo spraviti v denar, in tako
zmečali delavce, da bi radi šli
nazaj na delo pod pogoji kakor
bi oni narekovali. Premisliti mo-
ramo samo, kaj so počenjali mo-
gotel pred več leti in kake so njih-
ove zvišave.

Se dobro se spominjam, ko mi
je nek premogar pripovedoval,
kakšni sušnji so bili, ko je on pri-
šel kopati premog. Takrat še ni
bilo nobene unije in potreba za
premogom je bila velikanaka, ker
so bile Združene države v kon-
fliktu s nekaterimi drugimi dr-
žavami. Bili so v rovu in voznik
mu je pripeljal voz ter ga v vpra-
šal, če ga bo naložil do časa, ko
bo prišel drugi nazaj. Odgovoril
mi je, da nima dovolj premoga,
nato pa ga je voznik prišel biti
s blšem, za mulo ter ga tepel to-
liko časa, da je obljubil, da bo
naložil premog do časa, ko se vr-
ne voznik nazaj.

Ali pisimo tudi mi blizu tistih
časov, ko bodo mogotei s svojimi
hlapei pričeli tako delati z nami.
Ravnnotako se nam bo godilo kot
mi je pravil starček, da je bilo za-
nje, ko smo se poznali nobene u-
nije, če bomo unijo izgubili. Star-
ček mi je pravil eno dogodke že
pred desetimi leti ter bil takrat
star 73 let, a je moral še vedno
nakladati premog. Kdo je temu
kriv, da je od življenja izmučen
moral še vedno truden stopati v
svoje rove? Gotovo delavci sa-
mi, ki se niso zavedali, kako ve-
lika je njihova moč in ki bi la-
hko odločali, kdo ima opravljati
delo in kdo ne. Kdo bo sedaj
kriv, če bomo šli po rakovo na-
zaj v tiste čase? Če bi se to zgo-
dilo, se bo gotovo pripisovalo
krivico nevednosti delavstva, če-
prav se danes lahko vsi zaveda-
mo, kako stališče naj zavzemamo.
Vođa vrok, če bi prišlo zopet ta-
ke razmere, bi bil, ker ljudje še
vedno žive v nekakšem hrepen-
jenju po denarju in bogastvu.

Vsakdo želi biti bogat, da bi čim-
prej lahko zapustil svoje vrste
delavce ter če mogoče vrnil se
med tiste, ki ga sedaj izkoriščajo,
da bi potem imel tudi sam priliko
do izkoriščanja.

Druga napaka pri delavstvu je
bojazanost. Strašno se bojimo one-
ga, ki je nam najbližje, to je so-
cijalizem. Ne da bi vedeli, kaj
pravzaprav je socijalizem, imajo
nekateri ljudje pred njim strah,
da ne marajo nič o njem slišati.
Tu pride seveda v poštev ljudska
nevednost. Socijalizem imajo za
nekako zver, v kateri vidijo po-
grubljenje, čeprav je socijalizem
zanje rešitev in v njem le uči,
da časa smo upravičeni vsi delav-
ci ljudje na zemlji in se klubi ne

ustanavljajo za drugo kakor, da
se ta nauk razširja med ljudstvo,
da ljudje poznajo resnico in z
malim mesečnim prispevkom po-
magajo širiti jo.

V socijalizmu se ne smatra de-
narja za drugo kot sredstvo, ki
pripravlja ljudi sužnje, vendar
je umevno, da brez denarja v ta-
kem sistemu tudi socijalizem ne
more razširjati. Dolžnost vsake-
ga delavca je, da se zaveda edi-
ne poti, ki ga vodi k boljši bodo-
čnosti, to je socijalistična stranka.

Vahim vse rojake, v naši nasel-
bini in okolici, ki se niste pri na-
šem klubu št. 221, da pristopite.
Sodrugom pri klubu obenem naz-
nanjam, da se prihodnja seja vrši
tretjo nedeljo v aprilu, katere se
vsi člani kluba kolikor mogoče
v velikem številu udeležite. Seja
se bo vršila ob 10. uri dopoldne
in je preložena od prve nedelje
valed važnih zadev, o čemur pa
boste dobili pojasnilo na prihod-
nji seja.

Ne pozabite pripeljati na pri-
hodnji seja tudi vsak po enega
novega sodruga s seboj. Poziv-
ljem tudi one, ki ste že bili pri-
našem klubu, a ste iz neznanega
vzroka odstopili, da se zopet pri-
deležite našim vrstam in plačate
malo vnico, za katero ste zna-
stali. Nikar se ne stržite, če ni-
ma klub uspehov takoj po usta-
novitvi, temveč le vztrajamo pri-
tem, kar smo pričeli. Delajmo,
dokler delo ne bo končano. Po-
mislimo tudi moramo, koliko ima-
mo nasprotnih strank, ki se tru-
dijo za obstanek. Žrtvujejo se
kolikor morejo in tako se mora-
mo žrtvovati tudi mi. Brez agit-
acije nam je nemogoče vzpeti, in
priti do cilja, zato pa pridite vsi
v naše vrste in delajte za prosep
socijalističnih klubov. — Jernaj
Kokelj.

Johnston City, Ill. — Pogodba
med rudarji in podjetniki gre
proti koncu. Na zadnji rudarski
konvenciji ni prišlo do nikakega
zaključka in smo dobili na razpo-
lago referendum, da glasujemo,
ali naj še naprej proizvajamo
premog, ko bo potekla pogodba
dne 31. t. m. Po glasovanju v na-
šem mestu vidimo, da ni več kot
5% rudarjev, ki so zato, da bi se
po 31. mardu nadaljevalo z de-
lom, drugih 95 odstotkov rudar-
jev pa je zato, da se preneha z
delom toliko časa, dokler ne bo
podpisana nova pogodba.

Imeli bomo torej stavko. Ne
vemo, koliko časa bo trajala, a
gotovi smo, da ne malo časa. I-
mamam še ljudi, ki drže z Lewi-
som, "priateljem delavskega raz-
reda" in ravno ti ljudje so za-
to, da bi se z delom pol. aprilu
nadaljevalo. Kot odbornik pri
glasovanju sem imel priliko spo-
znati te ljudi, Lewisove prijate-
lje, ker ko sem jim izročil gla-
sovnico, so iskali kako skrivaj-
šče, kjer bi lahko izpolnili gla-
sovnico. Največ med temi ljudmi
je Amerikanov.

Ko se pogovarjamo s takimi
ljudmi, nam na vsak način hoče-
jo dokazati, da inozemci karimo
njihova prava v Ameriki — V re-
nici so glasovnice same tako iz-
delane, da človek, ki se nanje ne
spozna dobro in ne more raztol-
mačiti besedila, lahko glasuje
proti svoji volji, kar se pa tiče in-
nozemcev, je vsaki prej hotel i-
meti raztolmačeno glasovnico
kot je glasoval, Lewis je torej v
južnem Illinoisu dočela porazen;
kako pa ne, saj glasovnice same
nam govorijo, da je on na strani
podjetnikov. Če bi ne bile tako,
bi on dal tiskati glasovnice, da
bi jih lahko vsakdo razumel.

Po izjavi kansaskih operator-
jev ne kaže posebno dobro za Ho-
wata, ker reki so, da raje zapro-
ve rove za dve leti kot da bi se
videli Howata za predsednika 14.
rudarskega okrožja. Tako je bilo
menda povedano pred Lewisom
in on je izključil premogarje v
Kansasu s Howatom vred. Vse
organizirano delavstvo v Zdrže-
nih državah je odobravalo nastop
kansaskih premogarjev in ga
smatralo kot boj vsega delavstva
v Ameriki. Ta boj je pravičen,
ker gre se za uničenje zakona, ki
zaslužuje delavstvo. Lewis si je
pridobil dobro ime s tem, da je
prisločil Allenu in podjetništvu
v Kansasu na pomoč, toda očrnil
se je še bolj v očeh rudarjev.

Po svojem pristahu Bittnerju
Lewis izjavlja, da je večina ru-
darjev v Kansasu spoznala Ho-
wata za izdajco in se vrnila na
delo, toda ko bi ta večina, katero
naziva Lewis za svoje prijatelje,
odprla svoja usta in pokazala
kaj kaj njihova sra do "pri-
jatelja" Lewisa, bi ne videli dru-
treh mesecev.

gaga kot mrtnjo in brezmejno
sovražstvo do Lewisa in vse nje-
gove "mašine". Videli bi, kako
se goji želja po maščevanju za
storjene krivice. Gotov sem, ka-
kor je gotovih na tisoče premo-
garjev, da rudarji v Kansasu, ki
so se vrnili na delo, niso tega sto-
rili iz namena, da se izneverijo
sedanjemu prepričanju, temveč
samo da utišajo glad stradalnim
svojim družinam. Kansaski ru-
darji so pokazali svetu svojo so-
lidalnost in ne samo v tem slu-
čaju.

Mnogo rudarjev je, ki ne misli-
mo na drugo kakor kako bi spravi-
li Lewisa iz organizacije, kar
gledni. Lewis je proglasil Howa-
ta kot kršitelja pogodbe in ko je
izobčil celi 14. distrikt, je poja-
šal industrijni zakon v Kansasu,
ki pa se danes ne uporablja
proti kansaskim rudarjem, ker
smo zopet bližni nove pogodbe.
Kakor hitro se bo dosagla nova
pogodba, jo bodo podjetniki kr-
šili, in tedaj bomo videli, kaj bo
storil Lewis. Kaj bo on podvel
proti takim nastopom podjetni-
kov? Ali bo pustil, da bodo sma-
trali pogodbe za ničvedno krpo
papirja? Ako bo hotel vztrajati
za organizacijo, bo moral nasto-
piti nekdanje Howatovo stališče.
Ravno rad tega bi rad videl, da
bi ostal Lewis na svojem mestu
in potem bi videl, kako bi on na-
stopal. Če ga vržemo iz službe,
bo moral nekdo drugi trpeti, za-
to bi bilo najbolje, da bi moral
sam trpeti radi krivice, ki jo je
storil.

Mene veseli, da je Lewis pod-
vel take korake, ker izpolnila se
bo nuda nas mnogih, katero go-
jimo že več let. Ta nuda je, da se
moč nad organizacijo premesti
iz rok uradnikov v delavske ro-
ke. Prišel je čas za to, da počne-
jo delavci misliti sami nase in u-
pravo dajo v roke, kamor spada.
Že sam pregovor pravi, da sit ne
veruje v lakoto, tako tudi nam
uradniki organizacije ne vernje-
jo, zato pa niso sposobni, nas u-
pravljati. Vzemimo vso moč pri
organizaciji v svoje roke in do-
bro nam bo. — Tony Shragal.

Razne vesti.

Časa knjig je bila v starem
času zelo velika. Platon je moral
plačati za tri pythagorejske knji-
ge čez 440 dolarjev po našem de-
larju; Aristotel je kupil eno delo
Pausippovo za 675 dolarjev. Me-
lanhton je bil magister, ko je
privrkat imel biblijo v rokah. Gri-
ški rokopijs Platonovih del proda-
jal se je leta 1477 za 2000 milan-
skih dukatov.

Volney, idealist francoske revo-
lucije, je trdil, da nič na svetu ne
kvari in ne punta toliko človeka,
da nič tako malomarnosti ne pod-
kopava, kakor obnavljanje prete-
klih časov in krivih junaških či-
nov. Etiške lepote stare klasične
dobe on ni poznal, kar priča nje-
gova oostrost do pesništva starih
narodov. Za Iliado pravi, da je vz-
budila častilakomnost v Aleksan-
dru macedonakem; v Sofoklejevih
in Euripidovih tragedijah najde
on skoro besedo za besedo nauk
divjakov o usodi in njeni neusmil-
jenosti. Nevednost in lakomnost
držijo na za dva največja sovražni-
ka ljudstvu. Tako slavo on s Con-
doretom zametuje.

"Kako je lepo gledati filozofu
to sliko človeškega rodu, kateri,
rečen vseh verig in usode, strgan
iz rok neprijateljev njegovega
napredku, korači po poti istine,
kreposti in sreče! To mu je velika
tolažba sredi krivice, hudodel-
stva in blodnje, s katerimi je zdaj
okužen svet, in katerim je on žr-
tev. Gledati to sliko, to mu je da-
rilo za njegov trud, s katerim ho-
če dovesti do napredka razum, s
katerim brani svobodo." S temi
sretnimi besedami je končal Con-
doret v oqigled svoje smrti svoj
spis.

Ubogi Dunaj. Vsed pomani-
kanja mesa so začeli jesti na Du-
naju vrane, ki se prodajajo na
debelo. Ena vrana velja 300 av-
strijskih kron.

Piti proti izkamenici. Na Če-
škem je prepovedano dajati mla-
dini alkoholne pijače. Piti jih
smoje le oni, ki so dovršili 16. le-
to starosti. Če dvomi gostilničar
o pivčevi starosti, mu mora po-
kazati leta izkaznice, da je zado-
stni star. Na plesnih zabavah se
smeta točiti samo pivo in vino.
Gostilničarja, ki bi grešil proti
temu, se kaznuje z globo do 10-
000 kron, oziroma z zapornim do
treh mesecev.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Mendna konferenca med rudarji na polju indaga premoga in operatorji je bila večeraj (15. marca) otvorena v New Yorku. Navzoč je tudi John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije. Zastopniki rudarjev so formalno predložili operatorjem devetnajst zahtev, ki so bile sprejete na tridistriktni konvenciji v Shavokinu, Pa., in pozneje odobrene na izredni konvenciji rudarjev v Indianapolisu. Rudarji zahtevajo med drugim 20 odstotkov povisa meze. Operatorji bodo odgovorili na zahteve rudarjev v petek.

Industrijsko sodišče v Kansasu je ustavno! Tako je razsodilo vrhovno sodišče v Washingtonu v zadevi Howatovega prava proti pravoreku kansaskega vrhovnega sodišča, ki je razsodilo, da se morate Howat in Dorcy držati na odloke industrijskega sodišča. Beseda vrhovnega vrhovnega sodišča je zadnja in kansaski oblasti imajo zdaj proste roke, da lahko šikanirajo delavske organizacije kolikor hočejo, dokler delavci ne uvidijo, da je treba zmagati na političnem polju.

Splošno glasovanje rudarjev o stavki 1. aprila je danes zaključeno. Po neupadnih poročilih iz Indianapolis je 90 odstotkov rudarjev glasovalo za štrajk.

Davkoplačevalci v Minnesoti so izdali \$81.413 za ugonobitev stavke klavniških delavcev v St. Paulu. Toliko je namreč stala milica, ki je bila v South St. Paulu 89 dni. Davkoplačevalci so torej plačali dnevno \$1360 za zmago vrhovnega sodišča.

Stavka kitajskih mornarjev v Hongkongu, ki je trajala dva meseca, je končana s popolno zmago za stavkarje. Zahtevali so povisa meze za 40 odstotkov in odpravo vposlavljanja petom agentur, ki zahtevajo tretjino meze zase, in dobili so vse. Nikar na svetu se niso delavci pokazali tako solidarne kakor kitajski mornarji v tem slučaju. Zato pa so zmagali.

Velika industrijska kriza v Angliji, katere nadkrižje stavke rudarjev v prejšnjem letu, je prišla s splošnim ispostom strojnikov. Več ko 300.000 delavcev je izprti, kar namreč sprejeti znižanje meze. Dne 25. marca bodo mogče izprti tudi delavci v ladjedelnicah in livarnah, ki so v boju proti znižanju meze. Ako bodo izprte vse te unije, bo čez milijon delavcev prizadetih in število brezposelnih naraste hipoma na tri milijone.

Stavka tekstilnih delavcev v Rhode Islandu je stopila v sedmi teden. Organizacija je pred nekaj dnevi odklonila kompromisno ponudbo delodajalcev za 48 ur dela v tednu in 20-odstotno znižanje meze. Originalni načrt tovarnarjev je bil, da se meza zniža za 30 odstotkov, delavci pa povisa na 54 ur. V Pavtneketu je še vedno državna milica. Zadnji teden so bili aretirani trije stavkarji.

POMOČ V SKRAJNI SILI.

Niagara Falls, N. Y. — John in Edward Bail, brata stara 16 in 18 let, sta plavala na ledeni plošči po reki Niagara proti slapu, kjer ju je čakala gotova smrt. Bila sta oddaljena še eno miljo proč od slapa, ko jima je prišel na pomoč čolnar Rufus Robinson v družbi svojega brata in ju rešil iz nevarnega položaja.

Dečka sta se igrala na ledu pri obrežju, ko se je odlomila velika plošča ledu in je pričela plavati dol po reki.

LETALO ZA POLET IZ NEW YORKA V PARIZ DOVRŠENO.

Chicago, Ill. — Dovršeno je bilo letalo, s katerim misli Cuno Rhenen poleteti iz New Yorka v Pariz.

So le zdaj po sedmih letih tajnega dela, so naznanili, da pelete s tem letalom preko oceana. Potrošnik je bilo tri sto tisoč dolarjev za tem delu. Največ denarja je šlo za razne vzroke.

Ahali delavnice so Rhenen in njegovi letalci, ki poletijo v Rhenen preko oceana, dovršili delo.

Rhenen in njegovi tovariši ubliž dokončati polet, ki je začetno končal za Harry Hawkerja, nekoli krajšem času kot v letu in dvajset urah.

TAJNIK ZA NOTRANJE ZADEVE POSTAVLJEN V PRAVO LUČ.

Delo je izvršil Harry A. Slattery, bivši tajnik Društva za ohranitev naravnih bogastev.

Washington, D. C. (Federated Press). — Harry Slattery, bivši tajnik Društva za ohranitev naravnih bogastev in skoraj štirinajst let tehnični svetovalec v ohranjalnih zadevah progresivnih skupin v kongresu, je posvetil v izjavo tajnika za notranje zadeve, v kateri je rekel, da je prijatelj ohranjanja. Govoril je na shodu Narodne lige za ljudsko vlado.

Slattery je citiral kongresni zapisnik, ki pokazuje, da je Fall glasoval in zagovarjal skozi svoje žive dni za predlogo, ki dovoljuje vpade v javno domeno. Citiral je iz Fallova govora, ki ga je govoril v marcu 1917 v senatu: "Vi ne potrebujete danes več departmeta za notranje zadeve Združenih držav. Davkoplačevalci stane samo denar, mesto da bi bila naprava, ki se vzdržuje sama seba." Razkladal je dolgo trajni boj, ki se bje, da se gozdnar služba podredi departmetu za notranje zadeve. Slattery je rekel:

"Ako se premetstitev izvrši, bo mr. Fall kot upravitelj 155.000.000 akrov narodne šume, v katerih so pokrajine bogate na rudi in lesu, postopal po zakonu in po svoji volji in imel bo veliko obljav v zadevi razpolaganja z njimi. V svojem govoru v New Yorku je rekel, da se naj odpro bozastva v Alaski velikemu biznisu."

BANDITJE SO SE ZMOTILI.

Zaradi zmote delajo zdaj pokoro v saporu.

Chicago, Ill. — Isadore Lubin, David Skine, Sol. Robinson in Jakob Yonkovsky so sedeli v ukradenem avtomobilu in čakali na preži, kdaj jim pride katera tritev v pest.

Doli po ulici so prihajali trije policaji, oblečeni v civilno obleko.

"Zagrabimo jih," je viknil Rubin. Banditje so potegnili samokrese in banditom ukazali, da se naj podajo. Banditje so sprevideli, da je najbolje, ako se podajo in vrgli so samokrese od sebe. Par minut kasneje so bili v kletki na policijski postaji.

VOLIVA SE ZDAJ PEČA S POLITIČNIMI PREROKOVANJI.

Milwaukee, Wis. — Wilbur Glenn Voliva, najvišji duhoven v Zion Cityju, se ne razume le na svetopisemski preprokovanja in na vprašanja, če je zemlja okrogla ali pa navadna plošča, ampak zdaj prihaja na dan tudi s političnimi prerokovanji. Prerokoval je, da je Velika Britanija izgubila velik del svojih kolonialnih posesti, kateri sledi severno-vzhodna konfederacija, v kateri bodo Rusija, Nemčija, Japonska in Kitajska, da se bojujejo proti aliranim narodom.

"Miru ni na svetu, nič drugega ni kot pekel," je izjavil Voliva po kratkem molku.

BANDITJE SO UBILI BLAGAJNIKA LEBARNE.

New York, N. Y. — Štirje banditje v družbi mlade žene so se pripeljali pred lekarno Charlesa Friedgena. Žene, ki so bile v lekarni in so pile sodavico, so pričele kričati, ko so opazile banditje s samokresi v rokah. Banditje so pa ustrčili blagajnika Samuel Hadassa, na kar so bežali v avtomobil in se hitro odpeljali. Streli so privabili veliko dijakov s kolumbijske univerze, a o banditih še ni bilo sluha ne duha.

Hadas je študiral medicino in je delal v lekarni, da si zasluži potrebn denar za študije.

Izgredi zaradi porodne kontrole v Mehiki.

Mexico City, Mehika, 15. marca. — V Meridi, Jukatan, so izbruhli izgredi med klerikali in socialisti. Tri osebe so bile ranjene in ondotna cerkev je bila bombardirana s ročnimi granatami. Izdirana so se izmili iz klerikalnih gredi so se izmili iz klerikalnih demonstracij proti knjigi, ki vsebuje informacije za omejevanje poroda. Knjigo je izdala socialistična vlada v Jukatani. Demonstracije sta organizirali dve ženi.

VIHAR NA JUGU JE NEBIAL.

Devetnajst mrtvih.

M'Alister, Okla. — Silni vetrovi vrtinec, ki je divjal prek rudarskega naselja Gowana, je podiral hiše in drevje na svojem potu. Deset oseb je bilo ubitih in še več pa ranjenih.

Pine Bluff, Ark. — Vetrovni vrtinec, ki je razlil svojo silo prek severnega dela v tem okraju, je ubil šest zamorcev in več belopoltnikov je poškodoval.

Sulphur, Okla. — Posledice vetrovnega vrtinec, ki je zaviral prek zapadnega mestnega dela, so strašne. Hiše so podre, drevje zlomljeno ali izruvano s koreninami vred, ena oseba je mrtva in šest oseb je poškodovanih. Podrtih je okoli petdeset hiš in škoda znaša več ko sto tisoč dolarjev. Nekatere osebe so tako teško ranjene, da zdravniki dvomijo o njih okrevanju.

Fort Worth, Tex. — Silen vetrovni vrtinec, širok okoli tri sto jardov, je divjal prek okraja Floyd in napravil veliko škodo na farmah. Ranjeni sta dve osebi.

Baton Rouge, La. — Vetrovni vrtinec je skoraj popolnoma uničil mestec Sunrise. Dve osebi sta bili ubiti in šestnajst ranjenih.

New Orleans, La. — Vetrovni vrtinec, ki je divjal prek raznih držav, ubijal in delal škodo, so spremljali silni deževni nalivi. Reke in potoki so silno narasli in v nekaterih krajih se boje poplave. Porušene so tudi brzojavne in telefonske zveze in nemogoče je zdaj oceniti škodo, ki jo je napravil vihar. Tudi številni ptihi in poškodovanih oseb še ni dognano.

RAVNATELJ VELIKI PRODAJALNE JE SPREDOVOLIL.

Topeka, Kans. — Ko je depulacija delavcev povedala pred industrijskim sodiščem, da delavci po sedanjih minimalni mezi mora izdati je \$87.35 na leto za obloko in da se meze ne morejo znižati, niso privatni bizniški interesi vedeli, da bo ta izjava sunila v eno novo gnezdo. Dotična šena, ki je napravila to izjavo, je nakupovalka v neki prodajalni. Ona zahtevala po petdeset dolarjev na teden in lahko kupi zase obloko s 50 odstotki popusta.

Takoj po tej izjavi se je oglašil Earle C. Williams, ravnatelj večje trgovine, ki je dejal tole:

"Neumnost je, da zahtevamo, da dekle potroši samo \$87.35 na leto za obloko. Mi imamo veliko kupčije s dekleti v naši prodajalni, ki skrbijo same zase. Več ko za slunjo, več kupčije reči, ki jih imamo na prodaj. Prav odkritosrčno povem, ako bi pri nas kupovala samo taka dekleta, ki potrošijo lahko na leto je \$87.36 za obloko, da bi morali zapreti svojo trgovino. V naši trgovini nismo še nikomur znižali meze, od kar so visoke cene postale navada. Mi želimo, da meze ostanejo visoke, da vsi delavci zaaluzijo, kajti to pomeni več kupčije."

Podjetniki, ki so zahtevali, da se meza delavkam zniža, pa ne privoščijo delavkam je \$87.35 na leto za obloko, dasiravno po sedanjih minimalni mezi delavka ne more več izdati za obloko.

TORNADO UNEMEL 10 OSEB.

Wilburton, Okla. — V torek jutraj je deval tornado preko dveh naselbin. Govan in Sulphur, petnajst milj od tukaj in usmrtil deset oseb, 25 pa ranil. Okrog 50 poslopij je razdejanih in 150 oseb je brez strehe.

HUGHES JE NAPIL ZDRAVICO KRALJU.

Washington, D. C. — Charles E. Hughes, državni tajnik, je prišel na nekem diplomatskem banketu na Bermudi, kjer se je mudil na počitnicah, napil zdravico angleškemu kralju. Hughes je dodal, da bi v takem slučaju napil slehernemu monarhu in prezidentu.

Demokratje se bi radi zgražali, toda spomin na Wilsona v Londonu —

Fašistični izgredi v Italiji; 8 mrtvih.

Rim, 15. marca. — V ponovnih krvavih spopadih med fašisti in socialisti v Rimu in drugih italijanskih mestih je bilo večeraj ubitih osem oseb in mnogo ranjenih.

BIVŠE KAMENČNE IMPORTIRAJO V CHICAGO.

Z njimi mislijo zdrobiti delavske strokovne organizacije.

Chicago, Ill. — Občinski svetovalec Mulcahy je priporočil, da se proti delavski položaj v Chicago. Obtožil je "Mačanski komitej" da importira bivše kamence in oborožene blapca v Chicago z namenom, da uniči in razbije strokovne organizacije stavbiških delavcev.

Dounelly, predsednik "Mačanskega komiteja" je sveda trdil, da Mulcahyjeva trditev ni resnična.

BANDITJE SO OROPALI VOZ ULICNE ŽELEZNICE.

Terorizirali so pasazirje in oboje.

Hammond, Ind. — Čestni banditje so zapeljali avtomobil pred voz električne železnice, ki vozi iz Chicago v Hammond. Motorist je bil primoran ustaviti. Banditje so potegnili samokrese in ukazali dvigniti roke kvisku. Motorist ni hitro ubogal in banditje so ga pobili na tla. Superintendent cestne železnice je imel pri sebi dva tisoč dolarjev, da izplača uslužbenecem cestne železnice v Hammond mardo. Banditje so tudi njega pobili na tla in mu odvzeli denar. Pretepli so tudi sprevoznika in se nekoga pasazirja, na ktr so banditje s planom nbežali.

GOLOGLAVI OBEH UJET.

Volkeva ustrljena.

Jacksonville, Ill. — Joe Riedman je obdržal s vinčnim zrakom velikega gologlavega orla, ki je padel po strehi na tla. Ujel je živega in arel ni nevarno ranjen. Z razprostrtimi peroti meri šest čevljev in dva palca. Orli so v teh krajih skoraj popolnoma izstreljeni.

Streator, Ill. — Farmer C. W. Woodward, ki ima svojo farmo severozapadno od mesta, je ustrelil volka, ki tehta osemdeset funtov.

Monmouth, Ill. — 12-letni deček Leonard Peterson je ustrelil volka blizu njegovega doma. Zver je tehtala petdeset funtov.

"RUSKI KRAJ" GLASILO MERKULOVCEV VPRASUJE.

Washington, D. C. (Federated Press). — Ali se je Hardingova administracija razgovarjala s francoskimi in japonskimi ministri sredi razorožitvene konference o vojaški invaziji Rusije, da se strnoglavi delavska republika?

To vprašanje je vpostavljen v članku "Ruskega kraja," objavljenega lista Merkulocev, ki so bili ravnokar spoden pod zaščito japonskih topov od armade Daljnovožne republike.

V izdaji z dne 25. januarja 1922 pravi to glasilu caristov:

"Iz verjetnega vira smo informirani, da se v ameriških vladnih krogih razgovarja o problemih v stiku z nameravanimi aktivnimi vojaškimi operacijami proti sovjetski Rusiji letozajno spomlad."

"Živahne razprave se vrše med Washingtonom, Parizom in Tokijem."

"Poljski maršal Joffe je prejel instrukcije, da zavrti pogajanja z japonsko vlado."

Ta vest je važna, ker ni mogla iti v list brez molčnega odobrenja japonskega vojskega poveljavnika v Vladivostoku.

V izdaji z dne 26. januarja pravi isti list:

"Iz avtoriziranega vira smo bili obveščeni, da so japonski militaristični krogi z velikim zadovoljstvom vzeli na znanje izjavo poljskega maršala Joffra z ozirom na željo Evrope, da se naj ne vodi vojna proti bojujočemu komunizmu le z gospodarsko blokado, ampak z oboroženo silo."

Ameriška tirjatev predložena ligi narodov.

Pariz, 15. marca. — Zaveznike vlade so izročile zahtevo Združenih držav za 241 milijonov dolarjev vrhovnemu svetu lige narodov. Amerika zahteva omenjeno vsoto iz sklada nemške vojne odškodnine kot povračilo stroškov za svojo vojaško strahob Renu.

FRANCOZA NARODA

Ustanovljen 4. aprila 1907 v Grandu Illinois.

GLAVNI STAN: 2827-28 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESK:

Predsednik Vincent C. ... (text continues with names and addresses)

FODOTNI ODESK:

John Underwood ... (text continues with names and addresses)

BOLNISKI ODESK:

OSREDNJE OROGE: ... (text continues with names and addresses)

VZHOOD OROGE: ... (text continues with names and addresses)

ZAPADNO OROGE: ... (text continues with names and addresses)

Nadporni odbor:

Frank Zalta, predsednik ... (text continues with names and addresses)

Zaključni odbor:

Predsednik: Frank Zalta ... (text continues with names and addresses)

VEROVNEDRAVNIK: Dr. F. J. ... (text continues with names and addresses)

VIA FISMA: ... (text continues with names and addresses)

VER KADEVE BOLNISKI POSREDE SE NALOGE: ... (text continues with names and addresses)

VER KADEVE V SVETU S BLAGAJNISKI POSRE: ... (text continues with names and addresses)

VER KADEVE V SVETU S BLAGAJNISKI POSRE: ... (text continues with names and addresses)

POLITIKONA ALBANCA PROTI INDUSTRIJSKIM ZAKONU V KANSASU.

Washington, D. C. (Federated Press). — Freeman, predsednik Državne delavske federacije v Kansasu, je obdržal tukajšnji glavni stan Ameriške delavske federacije, da je konvencija davkoplačevalcev v Topeki, katere so se udeležili farmarji, delavci, znatni veniki in biznismani, sklenila, da bo "neomejeno" podpirala take kandidata, ki bodo delali za preklie industrijske postavbe.

Kase v Vladivostoku.

Čita, Vahodna Sibirija, 13. marca. — Vladivostok je brez vlade in bogati prebivalci beže na Japonsko. Od zapada se bližajo čete vzhodnoasijske republike, ki so se 200 milj proč od Vladivostoka. Ljudske čete so okupirale več mest in med drugimi tudi Hiverova, ki je dobilo ime po Herbertu Hooverju v Ameriki.

Čete carista Merkulova se mikajo v neredu in razdejavajo železnico. Ministri bivše vlade v Vladivostoku so obtožili Merkulova, da je oropal vlado za pet milijonov zlatih rubljev od zadnjega maja. Denar je poslal na Japonsko, ko je rekniral. Japonsci so vzeli Merkulova v zaščito, da ni bil aretiran.

Albanski vrtani poraženi.

Rim, 15. marca. — Albanske vladne čete so reokupirale Tirano in strle revolto, ki je bila izbruhnila 10. marca. Vataška voditelj Zia Dibra in Elex Juszav sta ujeta in bosta najbrž ustrljena. Polovica vatašev je bilo ubitih, ko so se morali umakniti iz glavnega mesta Tirane.

Španski so se vedno v vojni s Marošani.

London, 15. marca. — Iz Madrida sporočijo, da španske bojne ladje bombardirajo obrobne postojanke rebelnih Marošanov. Poslednjih uradnih vesteh so se Mayri umaknili.

REVOLUCIJA V JUŽNI AFRICI ZADURNA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Belokolčni rudarji, ki so dobro organizirani, so takoj eklicali proti vposlavljanju črnecv; knaži so se pridružili tudi premogarji in rudarji v nekaterih dijamantnih jamah. Stavka rudarjev je bilo popolna. Bili so izgredi med belimi in črni in nekaj črnecv je bilo ubitih. Mmutsova vlada ni medtem stila nitičar, da bi prisilila mir. Vlada je očitno podpirala lastne rudnikov in pritiskala na ru-

FRENCH LINE

DIREKTHA SLUŽBA V

JUGOSLAVIJO

ROCHAMBEAU ... March 28

LA MOERNAINE ... April 1

PARIS ... April 5

CHICAGO ... April 6

... (text continues with shipping schedule details)

DVONOŽEC

in druge zgodbe.

NARAVOSLOVNE PRAVLJICE

Spisal Karl Ewald.
Prevedel Franc Bolka.

(Dalje.)

Veter.

V pondeljek zjutraj je stal ribič v svojem čolnu, pljuval v vodo in preklinjal, da je bilo grozno slišati.

"Zdaj sem osem dni čakal brezdelno na vzhodni veter," je rekel. "Ali jutro za jutrom pride veter od zapada. Ribe mi gnjuje v čolnu in obubožal bom. Ali se nočes obrniti, veter?"

"Ne morem," je rekel veter otožno.

"Ti hudobni, ti grdi veter!" je zaklical ribič.

V torek zjutraj so odprli popki jablane.

"To je zame najvažnejši dan v letu," je rekla jablana. "Danes se odloči moja usoda. Ljubi, dobri veter... danes evetem, danes za božjo voljo ne pihaj. Če odpihneš moje evetove, ne dobim nobene jabolke. Bodi prijazen tih, samo danes."

"Tako rad bi, samo da bi mogel," je odvrnil veter.

S tem je potegnil preko jablane in vsi beli evetovi so odleteli v zrak.

"Ti si zelo, zelo hudoben veter," je tožila jablana.

V sredo zjutraj je stal mlinar na svojem mlinu in opazoval nebo.

"Požuri se nekoliko, moj dragi veter!" je rekel. "Danes morava mleti. Nisem tako nespameten, kakor ribič. Meni je vseeno, ali prideš od severa ali juga, vzhoda ali zapada, samo da prideš. Jaz kratkoma obrnem veternice. Ampak če prav nič ne vlečeš, postanem besen."

"Tu sem, tu sem," je rekel veter in mlin se je vrtil.

"Pridni veter," je hvalil mlinar.

"Ah, zdaj se moram pa zopet leči," je rekel veter.

In odpihal je in mlin je stal.

"Ti grdi veter," je tožil mlinar.

V četrtek zjutraj je stal bolni deček pri oknu in gledal na prosto.

"Od katere strani prideš danes, veter?" je vprašal.

"Od vzhoda!" je odvrnil veter.

"Ljubi, dragi veter, obrniti se moraš, ali pa poleči," je rekel deček. "Bil sem težko bolan. In doktor pravi, da pri vzhodnem vetru ne smem ven. In jaz bi tako rad na prosto. Letos nisem bil nič v gozdu in še nobenkrat nisem streljal z mojim čudokrasnim ločkom, ki sem ga dobil za moj rojstni dan. Ljubi, ljubi veter, ti ne moreš bolnemu, malemu dečku odbiti te prošnje."

"Ne morem ti pomagati," je tulil veter.

"Kako te sovražim, ti grdi veter!" je zaklical.

V petek zjutraj je obesila pastorkova žena perilo sušit na travniku.

"Veter ravno prav vleče tako," je rekla. "Danes popoldne bo vse suho. Potem res lahko rečem, da smo tokrat imeli srečo s perilom."

Proti popoldnevju je nastal iz vira vihar.

Koli so popadali, vrvi so se potrgale, perilo je ležalo na tleh. Pastorkova žena je begala okoli in je pobirala.

"Ah, moj Bog, moj Bog!" je rekla. "Kako izgleda! Ne preostaja mi drugega, nego vtakniti vse perilo še enkrat v čeber. Vrabec vzemi ta nesrečni veter."

"Jaz ne morem nič zato," je tulil vihar.

V soboto zjutraj so bile semena regratova gotova.

Nekdo so sedela s svojimi solničniki tukaj in čakala, da jih veter raznese čez plan. Bilo jih je mnogo in zelo lepih; regrat je bil ponesen na nje.

"Lepo je, četi otroci delajo veselje," je rekel. "Cvetel sem zanje in jih gojil v svojem naročju. Zdaj morajo sami skrbeti za ostalo."

Če bi popadali takoj na zemljo, bi se pri rasti medsebojno zadnili. Zato sem vsakemu podaril marelico, ki ga dober kos pota lahko nese preko polja. Tako se razprši družina in obvlada svet. Pridi, veter dragi, in odnesi jih. Ne zahtevam ničesar drugega, kakor samo tvojih poletnih pihljajev."

"Ne morem," je rekel veter. In ni se ganil. Ostalo je tiho, popolnoma tiho.

"Ti poredni veter!" je zabaval regrat. "Včeraj si tako vihral, da je bilo vničeno vse perilo pastorkove soproge, danes pa nočeš odnesti niti mojih lahkih otrok nekoliko preko polja. Sramuj, sramuj, sramuj se!"

"Ne morem drugače," je vzdihoval veter.

V nedeljo zjutraj je ležal veter za mejo. Poleg je ležala miš in si lizala tačice.

"Kako vzdihuješ, veter," je rekla miš.

"Ali naj ne vzdihujem?" je odvrnil veter. "Na celem svetu ni nesrečnejšega bitja, kakor sem jaz."

"Pač pretiravaš..." je rekla miš. "Da... pobleže te ne poznam. Jaz sem le majhna in se držim ob zemlji, tako da največkrat pihajš preko moje glave. Ampak zadnjič sem nekoga čula v drugem tonu govoriti o tebi."

"Ali je rekel kaj dobrega o meni?" je vprašal veter. "Kdo je bil naglo, pripoveduj!"

"Pesnik je bil," je rekla miš.

"Tu je sedel s svojo družico in ji čital verz, ki jih je zložil o tebi."

"Ah, pesnik," je rekel veter malodušno. "Kaj je stalo v verzih?"

"Da si mil in lahak in da pihljaš okoli njenega lica in se igraš z njenimi kodri," je rekla miš.

"Gotovo," je rekel veter. "Zadnjič pa je zabavljaj, da sem pobarval njegov nos modro in mu zmrlil frizuro."

"Tudi nekaj takega je bilo v verzih, kako lep in poposen si, kadar v svoji moči bučiš preko morja," je nadaljevala miš. "Rekel je, da ne pozna ničesar krasnejšega, kakor če ti bičaš valove in jih peniš." (Dalje prihodit.)

Letalo brez motorja.

Dolgo časa se že bavijo strokovnjaki, kako bi napravili letalo, s katerim bi se dalo plavati po zraku kakor na primer letajo ptice, pri čemur ne rabijo drugega kot peroti. Posebno so se Nemci jako ukvarjali z vprašanjem takega letala in priredili že številne poskuse, ki pa do zadnjega časa niso imeli posebnih uspehov.

Lansko jesen so nemški letalci zopet delali poskuse, trajajoče 14 dni, ki so se končale z nepričakovanimi uspehi. Posrečilo se jim je ostati v zraku dalj kakor kdaj prej kakemu drugemu letalcu, stali z letalom visoko v zraku pri miru kakor stoji orel, ali kak druga ptica s trdimi peruti in kar je največjega pomena v razvoju zrakoplovstva, da so stali v zraku z letalom brez motorja in delali poletne celo z boljimi uspehi kakor z motoriziranimi letali.

Vse zrakoplovne zveze na Nemškem skupno s znanstvenimi družbami za zračne ladje so se združile leta 1920 in v Berlinu ukropale po izvedenih, kako bi se dalo osnovati letalo brez motorja, podobno ptici. Sklenili so v ta namen porabiti gričevje ob reki Reni, ki se vzdiguje kakih 950 metrov nad morjem, kjer naj bi se letaleci nastanili in proučevali zrakoplovstvo. Začnemo so si postavljati kotore, nato pa so začeli graditi stanovanjska poslopja in delavnice za grajenje, popravila in izpopolnjevanje letal. Zgradili so tudi brezžično telefonsko postajo, odkoder so se razgovarjali z letalci po gričevju, ki so odhajali na poskuse.

Pripravljali so se na veliko 14 dnevno poskusno tekmo, katere so pričakovali, da se udeležijo letalci iz vseh delov Nemčije. Pri bližnj 45 različnih aparatov se je imelo preizkusiti. V skupnem se je udeležilo tekme 120 enokrovnikov, kar bi bilo bržkone še bolj uspešno, da ni ravno one dneve bilo največ padavin in je močan veter mnogokateremu letalcu vzeml veselo do poleta. Med izkušnjimi letalci so se pojavili mladi podjetni ljudje, katerim se je sicer poznalo, da niso še izkušeni in tudi njihova letala niso bila najnovejših izdelkov, doim so drugi imeli najizpopolnjenejšo eno ali dvokrovniko.

Žal letala še niso izpopolnjena kakor bi morala biti in tako se je tudi pri ti priliki smrtno ponesrečil še mlad letalec. V višini šeststo metrov je izgubil ravnotežje in z umetnim na poseben način izdelanim letalom padel na tla. Lovil se je nekaj časa med padanjem, toda slab teren pod njim mu je onemogočil rešitev. Najmodernejše je bilo letalo Letalske zveze v Stuttgartu, ki je po dolgem uspešnem letanju moralo od ostalih zaostati. Prve nagrade pa so dobili letalci iz inštitutov v Achenu, iz Monakova in akademski letalske skupine v Hannoveru. (Vsi omenjeni letalci so imeli letala brez motorjev, kar se pa razume, da jim je bilo letanje v velikem vetru, ki je takrat vladal, toliko bolj onemogočeno. Zelo so se morali paziti, da jih ni močan veter osamljen brez vsakih motorjev v zraku premagal in je bilo za slučaj nesreče pripravljenih več rešilnih priprav.)

Inženir Klemperer je z letalom brez motorja, podobnim letalske zveze in je eno najbolj popolnjenih, prvi dosegel določeno točko za polet. Odletel je v 920 metrov visoke točke in v trinajstih minutah je došel v pet kilometrov oddaljeno mesto. Skozi deset minut se je obdržal v zraku kakor orel na mestu in v tisti višini, nato pa se spustil v nišino. S tem se je dokazalo, da se ostati v zraku brez motorja mirno tudi v hudem vetru. Dolgo časa gojena želja zemljanov, da bi se mogli dvigati v zrak s peruti kakor ptice se bo vendarle enkrat izpolnila. Gotovo je, da samo s peruti ni mogoče letati po zraku tako hitro kakor z zrakoplovom, ki ga goni veliko število konjskih sil izvajanih po motorju vendar je to velik pridobitek na polju zrakoplovstva in se bodo na ta način lahko gradila letala s šibkimi motorji, ki bodo v prvi vrsti služila gospodarstvu.

Na gričevju, kjer so se vršile poskuse in tekme je sedaj osnovala zveza zrakoplovnih družb v Nemčiji kolo za zrakoplovce, katere namen je, da se izpopolnjuje brezmotorjska letala, ki se je v kratkem razvila v veliki

učni zavod. Zgradili so na tisoč kvadratnih metrih pokrit prostor, v katerem se dnevno proučava obratovanje z zrakoplovom brez motorja. Nadejamo se, da bo začetni problem imel uspehe in se bo zrakoplov lahko uporabljal tudi v gospodarstvu in ne samo v vojni ter ne bo avijatik visoko v zraku neprestano odvisen od motorja.

Največja mesta v Združenih državah.

New York — (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Katerega so največja mesta v Združenih državah? Odgovor je jako lahek, bi kdo rekel; treba je le pogledati statistiko zadnjega ljudskega štetja, in boste našli. Pa vendar je odgovor ni tako jednostaven, kar je najbolj razvidno iz dejstva, da nekatera izmed največjih mest niso na jasnem, kako stopinjo zavzemajo med prvimi mesti. Ali je na pr. Pittsburgh po prebivalstvu peto ali deveto mesto v Združenih državah? Jeli je Boston četrto ali sedmo?

Zakaj ta nejasnost, ko vendar številke govore dosti jasno? Ker je velika razlika v tem, kaj smatramo pod besedo "mesto." Ali smatramo za "mesto" le mestno občino ali pa celotno mestno naselbino? Mestna občina je umetna skupina, in ljudje, ki se naseljujejo po mestih, se prav malo brigajo za umetne mestne meje. Dostikrat te meje potekajo sredi skozi najživahnejše ulice, in ljudje stanujejo tostran in onstran občinske meje. Raditega je veliko več, važnosti, da doženemo prebivalstvo vse mestne skupine brez ozira na politične občine, kajti če le potem moremo dobiti pravi pojem o pomenu te ali one mestne naselbine.

Statistike zadnjega ljudskega štetja razlikujejo med "prebivalstvom mesta" in ojim "metropolitanskega distrikta." Pod prvim se razumeva prebivalstvo politične občine, pod drugim pa oho vse mestne skupine brez ozira na politične meje. Metropolitanski distrikt zavzema torej velemesto smotraj političnih mej, kakor tudi vse mestne okraje zunaj umetne meje ali v neposredni bližini.

Vzemimo na pr. New York. Prebivalstvo občine New York znaša 5.620.048, ali vse okolo imamo nešteto drugih obočin, celo v drugi državi, ki skupaj z newyorško občino tvorijo ogromno celotno naselbino. Še le prebivalstvo tega "metropolitanskega distrikta" daje pravi pojem o pomenu newyorškega velemesta. Ako smatramo pod "New York"

ves metropolitanski distrikt, potem ima New York prebivalstvo od 7.910.415.

Ako rečemo o enem mestu Združenih državah, da je peto ali šesto, moramo torej znati, da li imamo na mislih politično občino ali pa metropolitanski distrikt, torej vso mestno skupino. V prvem slučaju, ako vzamem prvih deset mest, bi ista gled prebivalstva razhajala v slede vrsti: 1. New York, 2. Chicago, 3. Philadelphia, 4. Detroit, 5. Cleveland, 6. St. Louis, 7. Boston, 8. Baltimore, 9. Pittsburgh, 10. Los Angeles. Ako pa vzamem vso mestno naselbino, ali metropolitanski distrikt, z drugimi besedami resnično velikost celotne mestne skupine, potem se deseto mesto največjih mest vrsti sledeče: 1. New York, 2. Chicago, 3. Philadelphia, 4. Boston, 5. Pittsburgh, 6. Detroit, 7. St. Louis, 8. Cleveland, 9. Los Angeles, 10. Baltimore.

Prva tri mesta, New York, Chicago in Philadelphia, zavzemajo torej isto stopinjo v obeh slučajih. Boston, pa, ki kot politična občina, je na sedmem mestu, skoči v drugem slučaju na četrto, dočim Detroit kot mestna občina zavzema četrto mesto, ali kot metropolitanski distrikt pada na šesto. Statistiki izkazujejo, da deset do petnajst milij vseh okolo središča Bostona se nahaja gosta naselbina 1.772.254 prebivalcev. V enakem krog okolo središča Detroita pa se nahaja le 1.165.000 prebivalcev.

Kakor Boston, tako tudi Pittsburgh trpi v primerjanju mestnega prebivalstva. Vse okolo razmeroma ozkih političnih mestne občine, se nahaja poln gostot obljudenih naselbin, ki s neposredno nanizajo na Pittsburghsko mestno občino. Kakor mestna občina, Pittsburgh razšira ko deveto mesto, ali kot metropolitanski distrikt skoči na peto mesto s prebivalstvom od 1.207.504 dočim mesto smotraj umetnih občinskih mej nima niti polovico tega prebivalstva.

"Prosveta" pripada zanimivi vsek dan. Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"?

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, kmečji, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhanje vedno le najboljše in najcenejše. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih zvežah damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

POPOLNA POSTREŽBA PTUJCEM

V našem velikem dvorcu na bandnem oddelku za ptujce nudimo vse udobnosti in postrežbo za vse potrebe.

Mi polijamo denar v vse kraje po najnižjih cenah in brez vsake dodatne obremenitve v denarju.

Mi zastopamo vse potrebščine črte in prodajamo vse to za vse poruke v in iz stare domovine.

Popolnoma po druzbenim vzpostvom. Mi plačamo najvišje obresti na vaše uloge. Oglašite se osebno ali nam pišite v našem listu.

CAPITAL SURPLUS \$2,100,000.00
The UNION SAVINGS BANK
FRICK BLDG 5th Ave. & Grand St. Pittsburgh, Pa.

Kadar so druge hrane neuspešne naj bo

Borden's EAGLE BRAND
(Kondenzirano mleko)

prva misel. Je zdravo, redilno, okusno — in istočasno dobro prebavno.

Tri generacije mater se je že nanašalo nanje. Eagle Brand je zelo priporočeno in je celo predpisujejo zdravniki, to zato, ker je isto, zanesljivo, lahko za pripravi in prebavljati.

Izvedite si podlago to opise na Borden Company, New York, in prejeti beseda izvedljive so. Kako uporabiti to mleko v skrbnem jedilo in otroške kašice.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"Kaj hudiča, pa ne da bi ga izpreobračali h krščanski veri!"

"Saj je krščanske vere. Ne bojte se, klai bo vseeno. Koga mislite zaklati?"

"Ne, nimam ga zato; za nekaj drugega je namenjen... Ali Šatov ve o Fedjki?"

"Šatovim ne govorim; ga tudi ne vidim."

"Sta si v jezi, kaj?"

"Ne, nisva v jezi, samo odvrčava se. Predolgo sva ležala skupaj v Ameriki."

"Zdajle pojdem k njemu."

"Kakor hočete."

"Nemara prideva potem s Stavroginom k vam, tako okrog desete ure."

"Pridita."

"O važnih rečeh se moram pomeniti z njim... Veste kaj, podarite mi svojo žogo; čemu vam bo zdaj? Tudi jaz bi rad telovadil z njo. Saj vam jo plačam, ako hočete."

"Vzemite jo tako."

Pjotr Stepanovič je spravil žogo v zadnji žep.

"Ampak proti Stavroginu vam ne dam ničesar..." je zamrmral Kirilov odpuščaže gosta.

Ta ga je začudeno pogledal, toda odgovoril mu ni.

Kirilove zadnje besede so nemalo zmedle Pjotra Stepanoviča; ni jih še utegnil premisliti. Na stopnicah k Šatovu se je potrudil izpremeniti svoj nezadovoljni obraz v prijaznega. Šatov je bil doma in se ni počutil dobro; ležal je oblečen na postelji.

"To vam je smola!" je vzkliknil Pjotr Stepanovič s praga. "Ste resno bolni?"

Prijaznost je mahoma izgubila z njegovega obraza; nekaj hudobnega se mu je zaiskrilo v očeh.

"Kaj še," je Šatov nervozno skočil kvišku. "Bolam nisem, le glava mi nekaj nagaja..."

Bil je v zadregi; nenavadno pojavljanje takega gosta ga je bilo preplašilo.

"Prihajam namreč v zadevi, ki ne dovoljuje bolehanja," je začel Pjotr Stepanovič naglo in nekam oblastno. "Dovolite mi sedeti (sedel je), in vi se usedite zopet na svoj posteljnjak, tako, da pod pretvezo godu Virginškega se zdere danes pri njem nekaj naših ljudi; druge sorte gostov sploh ne bo, vse potrebno je ukrenjeno. Jaz pridem tja z Nikolajem Stavroginom. Vas bi seveda ne vlačil tja, ko poznam vaše sedanje mišljenje... to se pravi, ker vas nočem mučiti, ne morebiti iz strahu, da nas ovadite. Ali obrnilo se je tako, da boste morali iti. Tam najdete osebe, s katerimi se dogovorimo enkrat za vselej o vašem izstopu iz dru-

žbe in o tem, kako izročite, kar imate shranjenega. To napravimo vsakakor; povedem vas kam v kot, zakaj ljudi bo mnogo, in vsem ni treba vedeti. Da povem po pravici, zelo sem moral jezik brusiti za vas; no, zdaj so menda tudi oni voljni, seveda s pogojem, da izročite tiskarno in papirje. Potem se lahko obrnete kamor drago."

Šatov ga je poslušal demerno in ježno. Vse prejšnji nervozni strah ga je minil.

"Nikake dolžnosti ne priznavam, dajati vrag si ga vidi komu in kakšne račune," je odsekal kratko. "Nihče mi ne more dajati svobode."

"To ni čisto tako. Mnogo vam je bilo zaupnega; vi niste imeli pravice naravnost pretrgati vez. In končno niste nikoli jasno povedali svojega namena, tako da ste jih pripravili v dvoumen položaj."

"Ko sem prišel semkaj, sem jasno naznanil v pismu."

"Ne, to ni bilo jasno," je mirno ugovarjal Pjotr Stepanovič. "Poslal sem vam na primer 'Svetli značaj', da ga tu natiknete in spravite iz tise do zahteve kje pri sebi takisto dve proklamaciji. Vše to ste vrnili s dvoumnim pismom, ki ni imelo nobenega pravega pomena."

"Naravnost in razločno sem odklonil tiskanje."

"Res je, toda naravnost ni bilo. Pisali ste: 'ne morem', niste pa povedali zakaj. 'Ne morem' ne pomeni 'nočem'. Dalo se je misliti, da vam brani zgolj materialni razlogi. Tako so vas tudi razumeli ter zaključili, da ste vseeno voljni obrniti zvezo z družbo; potemtakem bi vam bili utegnili spet kaj zaupati in s tem kompromitirati sebe. Tu pravijo, da ste hoteli kratkoma slepariti in ovaditi, kar bi zvedeli važnega. Jaz sem vas brnil na vsi možni pokazal vaš kratki pisarni odgovor kot dokument v vašo korist. Ali ko sem ga prebral iznova, sem moral sam priznati, da ti dve vrstici nista jasni in vodita v prevaro."

"Čudno, kako skrbno ste hranili to pismo."

"Da sem ga shranil, je slučaj; tudi zdaj ga imam pri sebi."

"Eh makar, vraga!..." je srdito kriknil Šatov. "Pa naj mislijo vaši tepe, da sem ovadil — kaj me briga! Rad bi vedel, kaj mi morete storiti?"

"Zamislite si, da ste hoteli kratkoma slepariti in ovaditi, kar bi zvedeli važnega. Jaz sem vas brnil na vsi možni pokazal vaš kratki pisarni odgovor kot dokument v vašo korist. Ali ko sem ga prebral iznova, sem moral sam priznati, da ti dve vrstici nista jasni in vodita v prevaro."

"Čudno, kako skrbno ste hranili to pismo."

"Da sem ga shranil, je slučaj; tudi zdaj ga imam pri sebi."

"Eh makar, vraga!..." je srdito kriknil Šatov. "Pa naj mislijo vaši tepe, da sem ovadil — kaj me briga! Rad bi vedel, kaj mi morete storiti?"

"Zamislite si, da ste hoteli kratkoma slepariti in ovaditi, kar bi zvedeli važnega. Jaz sem vas brnil na vsi možni pokazal vaš kratki pisarni odgovor kot dokument v vašo korist. Ali ko sem ga prebral iznova, sem moral sam priznati, da ti dve vrstici nista jasni in vodita v prevaro."

"Čudno, kako skrbno ste hranili to pismo."

"Da sem ga shranil, je slučaj; tudi zdaj ga imam pri sebi."

"Eh makar, vraga!..." je srdito kriknil Šatov. "Pa naj mislijo vaši tepe, da sem ovadil — kaj me briga! Rad bi vedel, kaj mi morete storiti?"

"Zamislite si, da ste hoteli kratkoma slepariti in ovaditi, kar bi zvedeli važnega. Jaz sem vas brnil na vsi možni pokazal vaš kratki pisarni odgovor kot dokument v vašo korist. Ali ko sem ga prebral iznova, sem moral sam priznati, da ti dve vrstici nista jasni in vodita v prevaro."

"Čudno, kako skrbno ste hranili to pismo."

"Da sem ga shranil, je slučaj; tudi zdaj ga imam pri sebi."

"Eh makar, vraga!..." je srdito kriknil Šatov. "Pa naj mislijo vaši tepe, da sem ovadil — kaj me briga! Rad bi vedel, kaj mi morete storiti?"

"Zamislite si, da ste hoteli kratkoma slepariti in ovaditi, kar bi zvedeli važnega. Jaz sem vas brnil na vsi možni pokazal vaš kratki pisarni odgovor kot dokument v vašo korist. Ali ko sem ga prebral iznova, sem moral sam priznati, da ti dve vrstici nista jasni in vodita v prevaro."

"Čudno, kako skrbno ste hranili to pismo."

"Da sem ga shranil, je slučaj; tudi zdaj ga imam pri sebi."

"Eh makar, vraga!..." je srdito kriknil Šatov. "Pa naj mislijo vaši tepe, da sem ovadil — kaj me briga! Rad bi vedel, kaj mi morete storiti?"

"Zamislite si, da ste hoteli kratkoma slepariti in ovaditi, kar bi zvedeli važnega. Jaz sem vas brnil na vsi možni pokazal vaš kratki pisarni odgovor kot dokument v vašo korist. Ali ko sem ga prebral iznova, sem moral sam priznati, da ti dve vrstici nista jasni in vodita v prevaro."

"Čudno, kako skrbno ste hranili to pismo."

"Da sem ga shranil, je slučaj; tudi zdaj ga imam pri sebi."

(Dalje prihodit.)